

Súduh Gottwald končí svoj referát prorockými slovami: „Pôjdeme pod vedením Komunistickej internacionály touto cestou ďalej, rýchlejšie, dôslednejšie a budeme schopní rozvinúť protiofenzívu proletariátu, budeme schopní získať väčšinu robotníckej triedy, budeme schopní poraziť na hlavu sociálfašizmus, budeme schopní zasadiť buržoázii rozhodujúci úder, budeme schopní premeniť túto republiku na republiku soviетov.“

V záverečnom slove k politickej debata na VI. sjazde (*V duchu boľševizmu vpred!* 317—335) rozviedol s. Gottwald ešte niekoľko bodov z debaty a zasa ukázal, ako treba dialekticky myslieť. Išlo napr. o otázku malých roľníkov, kde jeden zo súduhov namietal, že roľník túži po súkromnom vlastníctve pôdy, kým komunizmus žiada socializáciu pôdy, a že teda nie je dobre možné podporovať čiastkové požiadavky malého roľníka. Teda zasa to isté áno alebo nie, tertium non datur. S. Gottwald podal dialektický výklad. Je možné pomáhať malému roľníkovi v jeho čiastkových požiadavkách a nezaprieť požiadavky socializmu; je možné získať si ho a netreba ho zavádzať sľubmi, ktoré nemôžeme a nechceme splniť. Kapitalistický systém postupne ožbročuje malého roľníka a napokon z neho urobí proletára, ktorý nemá súkromného vlastníctva výrobných prostriedkov. Socializmus však chce malého roľníka oslobodiť od tlaku kapitalizmu a dať mu pôdu — pravda, novým, vyšším spôsobom. To je teda zasa jednota protirečeni a my sme dnes toto protirečenie ozaj vyrovnali — malý roľník nežije pod útlakom veľkostatkára a kapitalistu a v jednotnom roľníckom družstve získal nový, vyšší vzťah k pôde.

*

Druhý diel *Spisov* s. Gottwalda je — práve tak ako aj prvý — nielen dokumentom jeho politickej činnosti, ale priamo učebnicou politiky, strannickej taktiky a skutočného použitia materialistickej dialektiky v praxi. Úvod k referátu na VI. sjazde strany je napr. jasným, stručným a výstižným výkladom vzniku kríz v kapitalistickom poriadku vo svetle historického materializmu, ktorý by mohol byť súčasťou učebnice materialistickej ekonomiky. Všetky jeho prejavy a články sú preniknuté duchom marxizmu, veď práve hlboká znalosť marxizmu dávala s. Gottwaldovi možnosť vždy správne posúdiť situáciu a predvídať budúcnosť. Hlboká znalosť marxizmu umožnila mu viesť stranu pevne a iste aj v najťažších chvíľach a doviest ju ku konečnému víťazstvu. Preto sú jeho prejavy a články aj po dvadsiatich rokoch aktuálne a významné.

Historický materializmus učí, že veľkou osobnosťou je ten, kto dobre pochopil zákonitosti ľudskej spoločnosti a jej vývinu, kto ich vedel presne formulovať, vyložiť a použiť na to, aby tento vývin urýchlil a pohnal správnym smerom.

A toto všetko s. Klement Gottwald vedel a vie.

S. Felber

MILOŠ GOSIOROVSKÝ, PRÍSPEVOK K DEJINAM SLOVENSKEHO ROBOTNICKEHO HNUTIA

Vydala Pravda, Bratislava 1951. Strán 155, cena kart. 23 Kčs, celoplát. 46 Kčs.

História revolučného robotníckeho hnutia je pre náš pracujúci ľud dôležitým pomocníkom vo výstavbe socializmu, v boji za mier, v zápase proti buržoáznym prežitkom minulosti za nového socialistického človeka. Dejiny nám umožňujú poznávať cestu robotníckeho hnutia, z porážok i víťazstiev čerpať poučenie v dnešnej práci. Štúdium histórie nám ukazuje, že aj to najmenej sociálne zlepšenie životných podmienok musel si proletariát od buržoázie vydobýť v úpornom boji. Ukazuje nám, že iba robotnícka trieda, vedená mar-

xisticko-leninskou stranou, je schopná doviest pracujúcich k víťazstvu. Poznanie histórie slovenského robotníckeho hnutia roznieťuje aj dnes bojový zápal, ktorým KSČ na čele robotníckej triedy zabezpečuje výdobytky revolučného boja — našu cestu k socializmu.

Preto každý člen strany i široká slovenská verejnosť víta knihu s. Miloša Gosiorovského *Príspevok k dejinám slovenského robotníckeho hnutia* ako dôležitý prameň poznania zrodu a vývoja robotníckeho hnutia, z ktorého neskôr vznikla naša rodná KSČ. Kniha s. Miloša Gosiorovského, ktorá je výsledkom húževnatej obetavej mnohoročnej práce na poli zbierania a spracovávaní dokumentov, je vskutku významnou kultúrnou udalosťou, lebo dosiaľ o slovenskom robotníckom hnutí v bývalom Uhorsku v prvých rokoch ČSR nevyšla nijaká ucelená práca a práce buržoázných historikov zámerne obchádzaly a skresľovali podstatné skutočnosti o tomto hnutí. Kniha má osobitnú dôležitosť dnes, v období intenzívnej ideologickej výchovy členov strany a je potrebnou pomôckou k II. téme krúžkov marxizmu-leninizmu i k III. téme základného kurzu RSŠ, najmä state o udalostiach, ktoré bezprostredne predchádzali vzniku najslávnejšej strany v dejinách českého a slovenského národa — Komunistickej strany Československa — a state o vývoji slovenskej národnostnej otázky, ktorej riešenie v značnej miere ovplyvňovalo triedny zápas slovenského ľudu. Kniha s. Gosiorovského je aj ostrou zbraňou proti buržoáznemu kozmopolitizmu, ukazujúc širokým masám pracujúcich významné a hrdinské udalosti v histórii nášho národa, zapaľujúc pocit revolučnej národnej hrdosti a socialistického vlastenectva.

Marxisticko-leninská teória — kompas robotníckeho hnutia

Dejiny VKS(b), ktorá uplatňovaním marxisticko-leninských poučiek zabezpečila víťazstvo robotníckej triedy v Rusku a v protiklade strán pravicových socialistov v západnej Európe spravujúcich sa oportunistickou politikou II. internacionály, ukazujú, že iba strana, ktorá si osvojí marxisticko-leninskú teóriu a nastúpi revolučnú cestu, je schopná zvíťaziť nad buržoáziou. Revolučné Marxove a Engelsove myšlienky dali podnet aj v Uhorsku k založeniu sociálno-demokratickej strany, ktorá je zprvoti spoločnou predstaviteľkou robotníctva všetkých národností. V tomto hnutí však proletariát nemaďarských národností pod vplyvom národnostného útlaku v triednom uvedomovaní zaostával a aj slovenské robotnícke hnutie dostáva osobitný vývojový ráz. Začiatky tohto hnutia siahajú do rokov osemdesiatych, keď sa začína vyvíjať na území Slovenska priemysel a rastie aj aktivita slovenského proletariátu v Budapešti. Slovenskí pracujúci sa sduružujú najprv vo Všeobecnej robotníckej strane, ktorá sa mení od decembra 1890 na Sociálno-demokratickú stranu Uhorska. Silnou vzpruhou pre hnutie slovenského proletariátu je ustavenie II. internacionály v júli 1889 a vyhlásenie 1. mája za medzinárodný sviatok práce. Bolo však veľkým nedostatkom robotníckeho hnutia v Uhorsku, že i jeho prední pracovníci poznali iba niektoré všeobecné črty marxistického učenia, silne ich ovplyvňovali nemarxistické náhľady a takto sa dostáva uhorské robotnícke hnutie do zajatia oportunizmu. Toto platí vo zvýšenej miere pre slovenské robotnícke hnutie, pre slovenský proletariát, ktorý pokiaľ neovládal cudzie reči, nepoznal ani základy Marxovho a Engelsovho učenia. Sociálno-demokratická strana Uhorska na ustavujúcom sjazde vzala si za základ svojho programu tzv. hainfeldský — oportunistický nemarxistický program rakúskej sociálnej demokracie, ktorý sa nezmieňoval o diktatúre proletariátu ani o riešení národnostnej otázky, hoci táto bola v Rakúsko-Uhorsku rozhodujúcou politickou otázkou. No „i pri tomto základnom nedostatku — píše M. Gosiorovský — spočíval pozitívny význam uhorskej sociálnej demokracie v tom, že vedela zorganizovať široké masy robotníctva bez rozdielu národnosti, vtiahnuť ich do triedneho boja a dať tak robotníckemu hnutiu široký organizačný rámec“ (17).

Do tohto obdobia patria aj prvé uchované dokumenty aktivity slovenského proletariátu. R. 1897 vychádzajú prvé slovenské mesačníky *Nová doba* a *Zora*. Kniha s. Gosiorovského zachycuje doklady toho, že všetky, i tie najmenšie sociálne vymoženosti sú výsledkom hŕňavého boja proletariátu proti buržoázii, že slovenský proletariát bol jediným opravdivým nositeľom boja aj za národné práva slovenského ľudu. „Triedne uvedomeli robotníci slovenskí nezúfali nad nešťastným položením svojho národa, ale v duchu proletárskeho internacionalizmu po boku všetkých národov Uhorska nastúpili do zápasu za hospodárske, sociálne, kultúrne i politické záujmy slovenského ľudu“ (22). O tom svedčí celý rad štrajkov a verejných prejavov, boj za všeobecné hlasovacie právo, o tom hovorí najvýraznejšie prvomájová manifestácia slovenského robotníctva r. 1918 v Liptovskom Mikuláši. Rezolúcia, prijatá na tomto shromaždení, bola rozhodujúcim dokumentom, o ktorý sa opierali i buržoázni politici pri vytyčovaní požiadavky spoločného štátu Čechov a Slovákov, ktorá dala dokonca impulz aj k oživeniu Slovenskej národnej strany. Rezolúcia mikuláškého shromaždenia žiada uzavretie mieru, bezpodmienečné uznanie práva na sebaurčenie všetkých národov Rakúsko-Uhorska, všeobecné tajné rovné hlasovacie právo, slobodu slova a tlače, osemhodinový pracovný čas atď. Že sociálna demokracia nevedela stáť na čele slovenského politického života a podchytiť revolučný pohyb pracujúcich mäs Slovenska, to bol dôsledok oportunistickej politiky jej vedúcich pracovníkov, dôsledok neuplatnenia marxisticko-leninských zásad výstavby strany, nemarxistických a nacionalistických prúdov tohto obdobia. M. Gosiorovský zo štúdia dokumentov a publikácií usudzuje, že vodcovia sociálnej demokracie u nás nepoznali vôbec Leninovo učenie a iba slabo poznali niektoré všeobecné zásady Marxovho učenia. Tak proti duchu leninsko-stalinských organizačných a ideových zásad výstavby jednotnej marxisticko-leninskej strany v jednom štáte slovenské robotnícke hnutie od r. 1905 nastupuje cestu samostatnej Slovenskej sociálno-demokratickej strany v Uhorsku, strany oportunistickej, ktorá prevzala program uhorskej sociálnej demokracie a teda nehlásala zásadu svrhnutia buržoázie, diktatúry proletariátu, mala nesprávny postoj k roľníckej a národnostnej otázke atď. Slovenská sociálna demokracia si už niekoľko mesiacov po sjazde uvedomila svoju ideovú nepripravenosť a početnú malosť slovenskej robotníckej triedy ako i potrebu somknutia všetkých organizovaných robotníkov Uhorska. Preto na svojom druhom sjazde v marci 1906 sa usnáša na organizačnom sjednotení a vytvára Slovenský výkonný výbor Sociálno-demokratickej strany Uhorska. Sociálna demokracia je v tomto období hybnou silou slovenského proletariátu, nemôže však presadzovať jeho najvladnejšie záujmy, lebo je vo vleku oportunizmu.

Národné hnutie — spojenec triedneho boja proletariátu

Malá početnosť slovenského proletariátu a skutočnosť, že Slovensko bolo súčasťou uhorského národnostného štátu, v ktorom bol slovenský národ utláčaný, vyzdvihovaly do popredia s osobitnou naliehavosťou národnostnú otázku. „Popri všeobecnom probléme boja proti kapitalizmu — píše M. Gosiorovský — a veľmi silným pozostatkom feudalizmu hrala v hnutí slovenského proletariátu významnú úlohu otázka národného oslobodenia“ (13). M. Gosiorovský venuje národnostnej otázke vo všetkých obdobiach veľkú pozornosť, ukazuje na chybný postoj vodcov slovenského robotníckeho hnutia k tejto otázke, na početných citátoch stalinských zásad riešenia národnostnej otázky a pomere proletariátu rôznych národností v jednom štáte ukazuje správnu cestu, ktorú slovenské robotnícke hnutie obchádzalo. Národnostná otázka vtiera robotníckemu hnutiu u nás celkom osobitný charakter (aj kniha sleduje vývoj *slovenského* robotníckeho hnutia — nie robotníckeho hnutia na *Slovensku* — ktoré okrem iného malo tú zvláštnosť, že jeho centrum bolo raz v Budapešti, inokedy vo Viedni) a žiaľ, práve v tejto otázke sa dopúšťala sociálna demokracia

v Uhorsku a oportunistickí vodcovia slovenského robotníckeho hnutia vo zvýšenej miere omylov.

Už pri vzniku Slovenskej sociálnej demokracie v júni 1905 nesprávne nacionalistické názory boli veľkou prekážkou správnej cesty revolučného hnutia v Uhorsku, ktoré pod vplyvom prvej ruskej revolúcie zaznamenalo veľký rozmach. Aj keď na II. sjazde došlo k odstráneniu organizačných priehrad so sociálnou demokraciou Uhorska, separatizmus sa dôsledne neodstránil, neuskutočnila sa stalinská zásada *autonomie oblastí* pri organizácii strany v jednom štáte, ale oportunistická zásada *autonomie národností*. Oportunizmus sa odrážal aj v tom, že vodcovia proletariátu v Uhorsku mali bližší vzťah k predstaviteľom vlastnej buržoázie ako k proletariátu inej národnosti. Nesprávny postoj k národnostnej otázke bol veľkou brzdou triedneho boja proletariátu po celý čas existencie Uhorska. Až Veľká októbrová socialistická revolúcia a leninsko-stalinské riešenie národnostnej otázky otvorily oči aj proletariátu v strednej a západnej Európe a podnietily aj slovenský proletariát, ktorý sa začal dožadovať sebaurčovacieho práva pre slovenský národ, aby si stal na čelo národnooslobodzovacieho hnutia a boja za vytvorenie spoločného štátu Čechov a Slovákov. M. Gosiorovský v knihe na mnohých dokumentoch odhaľuje zároveň pravú tvár, chamtivosť a zbabelosť slovenskej buržoázie, ktorá sa pred vojnou a za vojny stavala *nie za národné, ale za svoje triedne záujmy*, ukazuje na buržoázných „vlastencov“, počnúc Hlinkom, Jurigom a končiac Škultétyom a Hodžom, ktorí boli vždy ochotní k dohodám s maďarskou buržoáziou. Sú známe dokumenty o tom, že ani západné imperialistické mocnosti ani domáca buržoázia nepočítala s rozbitím Rakúska-Uhorska, a bola to iba Októbrová revolúcia a revolučný pohyb proletariátu, ktorý ich donútil obrátiť karty. Pozoruhodný je napr. výrok Jurigov, ktorý sa v uhorskom parlamente odhodlal k požiadavke sebaurčovacieho práva pod vplyvom pospolitého ľudu, revoltujúceho podľa ruského príkladu.

Po vzore ruského proletariátu — za svrhnutie buržoázie

Rozmach slovenského robotníckeho hnutia, tak ako rozvoj revolučného robotníckeho hnutia v celej Európe, je už od svojich začiatkov silne ovplyvňovaný víťazným bojom ruského proletariátu. V knihe sa poukazuje na celý rad skutočností, ktoré hovoria o priamom vplyve prvej ruskej revolúcie na vývin robotníckeho hnutia u nás. „Bola to udalosť — píše s. Gosiorovský — ktorá hlboko zapôsobilá na robotníctvo v Uhorsku a najmä na robotníctvo slovanských národov. V Budapešti sa konajú veľké manifestácie, na ktorých najmä slovanskí (slovenskí, českí, poľskí, srbskí) robotníci vyslovujú obdiv svojim ruským súdruhom a posmelení ich revolučným postupom stupňujú svoj boj proti feudálno-kapitalistickej reakcii... 17. decembra 1905 manifestuje vyše 1000 slovenských robotníkov v Liptovskom Mikuláši za všeobecné tajné hlasovacie právo, ktoré — ako hovoril rečník Ján Fišák — „keď nám nedajú, vynútime si po rusky“. O hlbokom vplyve ruskej revolúcie na slovenský proletariát svedčí fakt, že zo 192 štrajkov na slovenskom území v r. 1905—1910 na roky ruskej revolúcie (1905—1907) pripadá 138“ (29—30).

Ešte výraznejšie sa odrážajú u nás vplyvy Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie. V spomínanej rezolúcii robotníctva v Liptovskom Mikuláši prvé dva body — požiadavka mieru a sebaurčovacie právo — sú priamym ohlasom zásad, vytýčených v Októbrovej revolúcii. „Bez Októbrovej revolúcie — vyvodzuje s. Gosiorovský — nebolo by oživenia politického hnutia na Slovensku, nebolo by socialistického 1. mája 1918 v Liptovskom Mikuláši, nebolo by Jurigovho prejavu v uhorskom parlamente, nebolo by Martinskej deklarácie“ (86). Vtedy však ešte na čele slovenského robotníckeho hnutia stáli oportunisti a tak aj na Slovensku sociálna demokracia nie je dôsledným bojovníkom za národnú a demokratickú revolúciu a buržoázia okráda ľud o plody jeho boja. S. Gosiorovský uvádza

v knihe nadmieru zaujímavý dokument, typický pre všetky strany pravicových socialistov, do ktorých vysielali buržoázia svojich agentov a tak robí z nich svoj poslušný nástroj a agentúru v robotníckom hnutí. Slovenská buržoázia, vidiac kolísavosť vodcov sociálnej demokracie na Slovensku, ako aj revolučné nálady robotníctva — ako to vyplýva z autentického dokumentu, citovaného v knihe — hľadá človeka, ktorý by priviedol toto hnutie na neškodnú koľaj. Na jednej porade predných buržoáznych politikov Ministerstva s plnou mocou pre Slovensko sa hlási na túto úlohu dokonca Kornel Stodola (neskôr známy agrárny predák), túto úlohu však berie na seba potom Dr. Ivan Dérer, ktorý sa dostane na čelo sociálnej demokracie na Slovensku.

Idey Októbrovej revolúcie už potom trvalo ovplyvňujú rozvoj slovenského robotníckeho hnutia. R. 1919, keď bola v Maďarsku vyhlásená diktatúra proletariátu, uvedomeli slovenskí a českí robotníci sa aktívne zapojujú do boja za triedne záujmy medzinárodného proletariátu. Kniha tu vyvracia lož buržoáznych historikov o „vpáde maďarských boľševikov na Slovensko“ a poukazuje na dokumenty, ktoré svedčia o tom, že konflikt začal prekročením demarkačnej čiary československým vojskom. V tomto období vznikajú na území východného Slovenska soviety a 16. júna 1919 bola na ľudovom shromáždení v Prešove vyhlásená Slovenská sovietska republika.

Dokumenty z tohto a neskoršieho obdobia s. Miloš Gosiorovský už zverejnil v aktuálnych článkoch k jednotlivým významným výročiam dejín slovenského robotníckeho hnutia. V tejto knihe ich dopĺňa, podávajúc celkový obraz rozvoja hnutia slovenského proletariátu, ktoré vyústilo na Ľubochňanskom sjazde v januári 1921. Tu sa zástupcovia marxistickej ľavice sociálnej demokracie vyslovujú za prijatie podmienok III. internacionály a za spoločný postup a spoločnú stranu s marxistickou ľavicou českých krajín.

Napriek územnej odlúčenosti slovenské robotnícke hnutie je už za Uhorska úzko späté s českou robotníckou triedou. Český kotlár František Tupý je prvým funkcionárom slovenského robotníckeho hnutia, českí súdruhovia pomáhajú pri vydávaní novin atď. Kniha uvádza cenný dokument, list s. Františka Tupého, v ktorom sa píše: „Co se otázky národní tře, tu program náš zní velice jasně, my neznáme a také neděláme žádných rozdílů mezi národy, tudíž nestrpíme, aby jeden národ druhým utlačován byl, v ohledu tom jsme stokrát lepšími vlastenci než ti, kteří nám nadávají do beznárodních... Ještě jednou opakují, národnost a jazyk slovenský nemá a neměl dosud tak odhodlaných sebevědomých obránců, jako jsou sociální demokraté *mezinárodní, nikdy však ne beznárodní*“ (20). Od vzniku ČSR sú dejiny robotníckeho hnutia na Slovensku súčasťou spoločnej histórie Komunistickej strany Československa. S. Miloš Gosiorovský tieto bohaté a slávne dejiny, ktoré prekročujú rámec jeho knihy, opisuje v poslednej kapitole KSC — *rodná strana slovenského ľudu*, výrazne shrnújc historické zásluhy KSC, vedenej s. Klementom Gottwaldom o rozkvet Slovenska v socialistickom Československu.

Naliehavé úlohy slovenských historikov

Kniha s. Miloša Gosiorovského je prvou súhrnnou prácou o dejinách slovenského robotníckeho hnutia, robí koniec nesmyselným legendám a výmyslom československej buržoáznej historickej vedy a ukazuje príklad vedeckým pracovníkom najmä na poli histórie, aby urýchlene dohonili to, čo buržoázna veda vedome hatila. Autor nazval svoju knihu *príspevkom k dejinám*, lebo ostáva tu ešte veľká práca, aby mohla byť vydaná ucelená história robotníckeho hnutia na Slovensku. „Slovenská historická veda — píše s. Gosiorovský — je však ešte nateraz v takom stave, že niet dosiaľ spoľahlivých a súhrnných dát o vzniku a rozvoji priemyslu na dnešnom území Slovenska, ba že niet ani dostatočných údajov o hospodárskom vývine Slovenska vôbec... Kým niet takýchto prác o hospodárskych a

sociálnych dejinách Slovenska, ťažko určiť *presnú* periodizáciu slovenských dejín a ťažko podať *presný* prehľad o hospodárskej a politickej situácii Slovenska v jednotlivých etapách kapitalistického vývinu“ (10). Na slovenských historikov, literárnych historikov, na pracovníkov na poli politickej ekonomie čaká úloha podrobne spracovať vývin rôznych foriem triedneho boja, štrajkového hnutia, odborového hnutia v rôznych priemyselných strediskách, spracovať vplyvy svetovej krízy rokov 1890, 1900, 1907 na naše pomery, vývin agrárnej otázky, prehodnotiť pokrokové dedičstvo našej kultúry atď. atď. Súdruh Miloš Gosiorovský v tomto smere urobil priekopnícku prácu, veď napr. priebeh Ľubochňanského sjazdu bol rekonštruovaný po osobných rozhovoroch s priamymi účastníkmi sjazdu a zo stenografického záznamu liptovského župana, ktorého záznam autor objavil po vytrvalom archívnom skúmaní. Aj ostatné dokumenty bolo možné sústrediť iba po hŕčevnatej práci v pražských, budapeštianskych, ba aj vidieckych archívoch. Postoj buržoáznej historickej vedy k dejinám slovenského robotníckeho hnutia (napr. v knižnici Matice Slovenskej sa nenachádza takmer ani jedno číslo komunistických časopisov do r. 1937), perzekúcie a obdobia ilegality zavinily, že sa zachovala iba časť vzácnych dokumentov. Z tohto všetkého vyplýva naliehavá potreba zintenzívnenia prác na poli spracovania našej histórie i spolupráce širokej verejnosti na poli zbierania a zverejňovania dokumentov z histórie strany a robotníckeho hnutia. Je potrebná koordinovaná činnosť všetkých príslušných inštitúcií — Ústavu Slovenského národného povstania, Historického ústavu SAVU, katedier histórie na Slovenskej univerzite atď., aby slovenská verejnosť čo najskôr dostala do rúk plný obraz o bohatej revolučnej minulosti nášho ľudu a pokrokových tradíciách našej kultúry.

Z knihy s. Miloša Gosiorovského budú čerpať pracujúci nielen poznatky o tejto histórii, ale i národné a triedne uvedomenie, poučenie a posilu pri budovaní svojej socialistickej vlasti.

M. Marko

TODOR PAVLOV, TEÓRIA ODRAZU

Základné otázky dialekticko-materialistickej teórie poznania

Autorizovaný preklad. Z ruštiny preložil Dr. V. Kochol, vydalo Nakladateľstvo SAVU, Bratislava 1951. Strán 505, cena broš. 125 Kčs, viaz. 150 Kčs.

Spoločná cesta, spoločný cieľ a jednotná ideologická platforma sjednotila dnes všetky ľudovodemokratické krajiny do jedného šiku, bojujúceho pod vedením SSSR za mier a socializmus. Z týchto vznešených snáh vyplýva aj prikaz vzájomnej spolupráce, vymieňanie si skúseností a napomáhanie si vo všetkých úsekoch práce, či už vo výrobe hmotných statkov alebo pri tvorbe kultúrnych hodnôt. Kultúrne hodnoty a medzi nimi predovšetkým vedecká tvorba, sú veľmi účinnou zbraňou v boji za socializmus. Len človek uvedomelý, opierajúci sa o učenie marxisticko-leninskej vedy, môže úspešne budovať socializmus.

Preto vítame ako veľkú kultúrnu udalosť, a ako účinnú pomoc v našom boji za socializmus a rozvoj marxisticko-leninskej vedy u nás slovenský preklad knihy významného bulharského marxistu Todora Pavlova — *Teória odrazu*. T. Pavlov je známy nielen ako význačný teoretik marxizmu-leninizmu, ale aj ako praktický bojovník za socializmus. Už v mladých rokoch sa zapojil do revolučného hnutia, bol viackrát väznený, ba aj odsúdený na smrť. Teraz je prezidentom Bulharskej akadémie vied a členom prezidia Veľkého národného zhromaždenia Ľudovej republiky bulharskej. Vedecká činnosť T. Pavlova je veľmi rozsiahla. Zaoberal sa najmä marxistickou estetikou a filozofiou. Jeho hlavnou filozofickou prácou je *Teória odrazu*.